Autor Guste Santini
Subota, 06 Kolovoz 2011 19:41

Svijetske su burze snažno reagirale na pad rejtinga SAD-a. Indeksi svih relevantnih burzi su pali. Umjesto kapitalnih dobitaka ostvaruju se kapitalni gubici. Dva su krivca. Jedan se zove deficit proračuna SAD-a, a drugi kriza eurozone. Oba razloga samo će dodatno povećati tečaj švicarskog franka. Građani zaduženi uz valutnu kaluzulu švicarskog franka imaju razloga za dodatnu zabrinustost. Kirza iz 2008. godine lako bi mogla ovih dana dobiti svoj nastavak.

Tako se problem drugorazrednih hipotekarnih kredita nastavlja. Vodeće bonitetne kuće svojevremeno su proglasile vrijednosnice izdane temeljem drugorazrednih hipotekarnih kredita dobrim nerizičnim papirima dodjelivši ima najviše ocijene – AAA. „Opareni i u ledeno puše“ rekao bi naš narod pa je zadnja ocijena SAD-a lošija od drugorazrednih hipotekarnih kredita. Umjesto dosašnjeg kreditnog rejtinga AAA, po privi put u povijesti, kreditni rejting određen je na razini AA+ sa negativnim očeivanjima. Smanjenje boniteta vodećoj gospodarskoj sili svijeta izrazvalo je šok, analitičari se pitaju: što će biti u ponedjeljak ako se burze otvore?

Rasprava o krivcima već je počela. Kemokrati krive konzervativce. Predsjednik Obama je ipak po drugi put ušao u američku povijest – u bliskoj budućnosti mogao bi, na žalost američkih građana, još koji put ući u povijest. Ipak, nije ostalo samo na tome. Američki financijski analitičari za stanje u svijetskom gospodarstvu traže sukrivca u eurozoni, prvenstveno u Italiji i Španjolskoj. Ne libe se u priču „uvesti“ ni Njemačku koja, „na žalost“ američkih analitičara, ostvaruje dvostruki suficit kako na računu robne razmjene s inozemstvom tako i na tekućem računu platne bilance, uz gotovo uravnoteženi proračun, dok SAD već godinama bilježi sva tri deficita: proračunski i vanjskotrgovinski, te platnobilančni.

Ipak, htjeli nehtjeli, na globalnoj razini ima osnova govoriti od dvije „crne rupe“ – onoj u SAD-u i u eurozoni. To je samo jedan dio priče.

Drugi dio priče je još značajniji. Naime, svijet je izrašao, gledajući globalno, iz recesije zahvaljujući stopama rasta zemalja BRIK-a, odnosno brzorastućih gospodarstava u jugoistočnoj Aziji. Drugim riječima, najrazvijenije zemlje su ostvarile vrlo niske, gotovo na razini statističke greške, stope rasta osim Njemačke, koja očito nije u stanju sam „izvući“ eurozonu iz postojeće krize ma koliko se čelnici eurozone i Europske unije trudili da nas uvjere u suprotno.

Prema tome, lako je zamislivo da je intervencija centralnih banaka i odnosnih ministarstava financija 2008. godine bio tek, po svemu sudeći neuspješan, pokušaj izlaska iz krize. Gubici privatnog sektora su postali javni gubici koji su značajno destabilizrali javne financije pa, prema tome, nisu rješenje već samo odgoda negativnih učinaka drugorazrednih hipotekarnih kredita. Jasno, u međuvremenu, učinci krize iz 2008. godine dodatno su pogoršali „krvnu sliku“ svijetskog gospodarstva.

Snižavanje kreditnog rejtinga moglo bi imati značajnog učinka na kretanje američkog dolara. Već godinama američki dolar gubi na svojoj vjerodostojnosti, snižavanje rejtinga samo će dodatno smanjiti poljuljano povijerenje. „Pomoć“ dolaru bi moglo uslijediti uslijed eventualnog značajnijeg povećanja cijene nafte. Ne bi bilo to prvi put. Međutim, „umjeto“ iniciran rast potražnje za dolarom rezultirat će povećanjem kontraktivnih učinaka na svijetsko gospodarstvo. Drugim riječima, povećanje cijene nafte može pomoći dolaru ali ne i svijetskom gospodarstvu. Ostaje da se vidi što će amerikanci učiniti i u ćemu će ih ostala razvijena gospodarstva podržati. Već je najavljen sastanak grupe zemalja G7 (samo Japan i Njemačka ostvaruju značajne suficite na tekućem računu platne bilance) koje predstavljaju lavovski dio globalnog proizvoda. Bilo bi bolje da je organiziran sastanak grupe zemalja G20 koje su danas najznačajniji kreditori američkog deficita. Ipak snaga je snaga. U ponedjeljak bit ćemo pametniji, ne monog ali ipak pametniji.

Bez obzira za koju se opciju amerikanci i njihovi saveznici odlučili predstoje je nam još turbulentnija vremena nego što su ona bila od 2008. godine do danas. Iako ne vjerujem da će ovih dana nastati lom svijetskog gospodarstva „preko noći“ ne poduzmu li se odlučne mjere vjerojatno smo svjedoci početka urušavanja svijetskog gospodarstva i ekonomskih načela njegovog funkcioniranja. Valja i ovo reći: svi najznačajniji kreditori američkog deficita, Japan i Kina, bez obzira što mislili o američkoj ekonomskoj politici učinit će baš sve da se šok što prije i učinkovitije prebrodi. Ono što ne bi bilo dobro jest da se način riješenja problema marginalizira.

Vrijedno je, također, napomenuti da je, po mome mišljenju, današnjim danom „zabijen posljedni čavao u neoliberalistički lijes“, odnosno, što je isto, da će J.M. Keynes i njegovo učenje ponovno postati ekonomskim političarima hit tema. Treba također reći da velik broj ekonomista nikada nije „pristupio“ neoliberalistima, te da će biti više nego interesantno promatrati otrežnjenje neoliberalista.

Za Hrvatsku nema dobrih vijesti. Svaka je vijest loša. Svako će rješenje biti za hrvatsko gospodarstvo loše. Kretanja u hrvatskom gospodarstuv zabrinjavaju, a socijalni amortizeri su

davno istrošeni. Poliltička uvjeravanja tek su dio predizborne priče što je naprosto uvredljivo slušaju li se predizborne izjave pojedinih političara. Bilo bi dobro, bolje rečeno nužno, da dvije najsnažnije stranke zaborave, u interesu zemlj, svoja neslaganja i da zajedničkim snagama učine daleko više nego što su činili do sada. Stanje je toliko teško da ne predlažem analizu što je netko učinio ili nije učinio. Naprosto nije vrijeme za analizom događenog da bi se bilo koga „pribilo na križ“, već je vrijeme da se učini što je moguće kako hrvatski brod ne bi potonuo. Pomanjkanje državne mudrosti mogao bi nas skupo platiti sa svim zamislivim interpretacijama takve ocijene.